

Ευρωπαϊκές Φιλοδοξίες: κλίμακα, στρατηγικές επενδύσεις και δεξιότητες

Description

Μαρία Δεμερτζή*

Οι Βρυξέλλες έχουν εισέλθει σε προεκλογική περίοδο και κατά τη διάρκεια των επόμενων μηνών, θα ακούσουμε πολλά για τις προτεραιότητες και τους στόχους που θα πρέπει να επιδιώξει η νέα ηγεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) για τα επόμενα τέσσερα χρόνια. Ωστόσο, δεδομένων των υποκείμενων τάσεων αναφορικά με το κλίμα, την παγκόσμια διακυβέρνηση και την ψηφιοποίηση, οι προτεραιότητες δεν θα πρέπει να τεθούν μόνο στο πλαίσιο των επόμενων τεσσάρων ετών. Οι προτεραιότητες πρέπει να εξεταστούν σε πολύ πιο μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Η ΕΕ πρέπει να επανεξετάσει ριζικά τρία ζητήματα: κλίμακα, στρατηγικές επενδύσεις, και δεξιότητες.

Κλίμακα

Σε έναν ολοένα και πιο κατακερματισμένο κόσμο, η ΕΕ μπορεί να υπερασπιστεί τα συμφέροντά της μόνο εάν μπορέσει να αποκτήσει και να διατηρήσει κλίμακα, δηλαδή μεγάλο μέγεθος. Από την ενιαία αγορά έως το ενιαίο νόμισμα και τις ενιαίες θέσεις στα μεγάλα ζητήματα, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της τα καταφέρνουν πάντα καλύτερα όταν μιλούν ως ένα, όπως είδαμε επανειλημμένα κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Αλλά η πραγματικότητα είναι ότι η ΕΕ μιλά ομόφωνα σε λίγες μόνο περιπτώσεις. Η ενιαία αγορά, αν και η μεγαλύτερη στην παγκόσμια οικονομία, είναι ατελής. Όσον αφορά τον τραπεζικό τομέα, η αγορά είναι ενιαία μόνο ως αναφορά τους κανόνες που ακολουθεί.

Δεν υπάρχει ουσιαστική κοινή αγορά καθώς οι τράπεζες λειτουργούν μόνος στις χώρες τους. Όσο για αγορές κεφαλαίου είναι από μικρές ως ανύπαρκτες. Αλλά ακόμη και για τα προϊόντα και ιδιαίτερα τις υπηρεσίες, υπάρχουν πολλοί εθνικοί περιορισμοί που κάνουν την ενιαία αγορά να υπολειτουργεί.

Το ενιαίο νόμισμα, το ευρώ, ενώ είναι ένα ισχυρό και αξιόπιστο χρήμα, απέχει πολύ από το να θεωρείται ισάξιο του δολαρίου. Η απουσία έκδοσης χρέους από κοινού (ως ενιαίο περιουσιακό στοιχείο) και η de facto κατακερματισμένη ευρωπαϊκή διακυβέρνηση δεν έχουν πείσει τον υπόλοιπο κόσμο πως μπορεί να ηγείται παγκόσμια. Προφανώς δεν είναι πρόθεση του ευρώ να εκτοπίσει το δολάριο ως παγκόσμιο οικονομικό ηγεμόνα. Αλλά δεν παύει να ισχύει ότι το μέγεθος της οικονομίας της ΕΕ και η δημοτικότητα του νομίσματός της απλά δεν συμβαδίζουν. Εμποδίζει δε αυτό την ΕΕ να εκμεταλλευτεί πλήρως το μέγεθος της αγοράς της.

Υπάρχουν λίγες πολιτικές που είναι πραγματικά ευρωπαϊκές, όπως το εμπόριο και ο ανταγωνισμός. Η εθνική κυριαρχία των χωρών είναι ιερή και απαραβίαστη και οι αποφάσεις για τα μεγάλα ζητήματα απαιτούν ομοφωνία. Και όταν πρόκειται για τα μεγαλύτερα ζητήματα, όπως η ασφάλεια και η άμυνα, η συνεργασία της ΕΕ είναι στην καλύτερη περίπτωση υποτυπώδης. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι χωρίς μεγάλη κλίμακα, η ΕΕ δεν θα είναι σε θέση να υπερασπιστεί ανεξάρτητες θέσεις έναντι της Κίνας και, ενδεχομένως, και έναντι των ΗΠΑ.

Στρατηγικές επενδύσεις

Η ΕΕ είναι γνωστό ότι έχει μεγάλα επενδυτικά κενά. Πολλοί, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αναφέρουν ένα κενό ύψους 481 δισεκατομμυρίων ευρώ για την πρόοδο έως το 2030 προκειμένου να καλυφθούν μόνο οι κλιματικοί και ψηφιακοί στόχοι. Αλλά υπάρχουν και άλλοι στόχοι, όπως η άμυνα, η υγεία και η ενέργεια, που όλοι απαιτούν σχεδιασμό και πόρους. Σε μια πρόσφατη έκθεση, απευθύνουμε έκκληση για τον καθορισμό μιας μακροπρόθεσμης στρατηγικής και προτεραιοτήτων για την ΕΕ, δεδομένου του μεγάλου ανταγωνισμού των θεμάτων που απαιτούν την προσοχή μας. Αλλά αυτό δεν αρκεί. Όταν υπάρχουν σαφή και απτά οφέλη από τη συλλογική επιδίωξη αυτών των προτεραιοτήτων στην ΕΕ, θα πρέπει να φροντίσουμε να δημιουργήσουμε ένα κοινό ταμείο. Σε ορισμένα ζητήματα, όπως η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, δεν απαιτείται μόνο συλλογική δράση. Αν δεν επιδιωχθούν οι στόχοι μας συλλογικά, δεν πρόκειται να τους πετύχουμε καθώς το κλίμα είναι κοινό αγαθό. Αλλά και για άλλα ζητήματα, εφόσον αποδειχθεί ότι υπάρχουν διασυνοριακά οφέλη από τη συλλογική επιδίωξη επενδύσεων, τότε θα πρέπει επίσης να χρηματοδοτούνται από ένα κοινό ταμείο.

Οι προσπάθειες της ΕΕ να επενδύσει στρατηγικά στο παρελθόν ήταν σποραδικές και πεπερασμένες. Μια κοινή στρατηγική επενδύσεων θα συμβάλει στην επίτευξη κλίμακας.

Δεξιότητες

Σέ ένα κόσμο όπου συγκρούονται δύο ανταγωνιστικά οικονομικά μοντέλα, ο καπιταλισμός εναντίον του κρατικού καπιταλισμού, το μόνο πράγμα που είναι βέβαιο είναι ότι εκείνοι με τις κατάλληλες δεξιότητες είναι αυτοί που θα επικρατήσουν. Οι οικονομίες που προσαρμόζονται στις δεξιότητες του μέλλοντος είναι αυτές που θα έχουν τη σωστή βάση για να ανταγωνιστούν. Αυτό συνεπάγεται ευέλικτα συστήματα πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που μπορούν να προβλέψουν τις μελλοντικές ανάγκες της αγοράς εργασίας, αλλά και τις απαραίτητες δεξιότητες για τη διατήρηση της οικονομικής ευημερίας των ανθρώπων. Η τριτοβάθμια εκπαίδευση θα γίνει αναγκαστικά πιο αρθρωτή και παρατεταμένη στο μέλλον, καθώς η διά βίου μάθηση θα αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της εξέλιξης της σταδιοδρομίας όπου οι δεξιότητες αλλάζουν γρήγορα. Αυτή είναι η δυσκολότερη από τις τρεις φιλοδοξίες που θα πρέπει να επιδιώξει η ΕΕ, καθώς υπάρχει ελάχιστος συντονισμός μεταξύ των κρατών μελών τα οποία παραμένουν υπεύθυνα για τον καθορισμό του δικού τους συστήματος εκπαίδευσης και δεξιοτήτων. Μπορεί, ωστόσο, να είναι η πιο σημαντική και επείγουσα που πρέπει να ακολουθηθεί καθώς η δράση θα αποφέρει καρπούς μόνο μεσοπρόθεσμα.

Παρά την αναμφισβήτητη ανάγκη για παγκόσμια συνεργασία, η πραγματικότητα είναι ότι το παγκόσμιο σύστημα είναι, τουλάχιστον, κατακερματισμένο και, στη χειρότερη περίπτωση, εχθρικό. Για να έχει η ΕΕ την ευκαιρία να υπερασπιστεί τα συμφέροντά της και να συμβάλει στη διατήρηση ενός πολυμερούς συστήματος, πρέπει να ασκήσει μεγαλύτερο βάρος. Μπορεί να το κάνει αυτό μόνο αν κάνει περισσότερα από κοινού.

** Η Μαρία Δεμερτζή είναι Ανώτερη Ερευνήτρια στο Bruegel, ερευνητικό ινστιτούτο στις Βρυξέλλες. Αυτό το κείμενο δημοσιεύτηκε σε αγγλική έκδοση από το Bruegel και στο Blog της Εταιρείας Κυπριακών Οικονομικών Μελετών*
<https://cypruseconomicsociety.org/blog/blog-posts/>.